

ОСОБЛИВОСТІ КЛАСИФІКАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОСТУПКІВ (ДЕЛІКТІВ)

**Панасюк Оксана Володимирівна - завідувач кафедри юридичних дисциплін
Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент**

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=o3PmQRMAAAAJ&hl=ru>

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-1621-687X>

УДК 342.95

Tipurile de infracțiuni administrative sunt stabilite și caracterizate, criteriile de clasificare a infracțiunilor administrative sunt definite și analizate. Sunt prezentate caracteristicile juridice ale grupurilor de clasificare separate a infracțiunilor administrative.

Cuvinte cheie: infracțiune administrativă, clasificare, latura subiectivă, latura obiectivă.

Установлены и охарактеризованы виды административных проступков, определены и проанализированы критерии классификации административных проступков. Предоставлена юридическая характеристика отдельных классификационных групп административных правонарушений.

Ключевые слова: административный проступок, классификация, субъективная сторона, объективная сторона.

Types of administrative offenses are established and characterized, criteria for classification of administrative offenses are defined and analyzed. The legal characteristics of individual classification groups of administrative offenses are given.

Keywords: administrative misconduct, classification, subjective side, objective side.

Постановка проблеми. В сучасній адміністративно – правовій доктрині класифікація адміністративних проступків має вкрай важливе теоретичне та практичне значення. Її метою, в першу чергу, є фундаментальне розуміння структури протиправних діянь, що мають ознаки адміністративного правопорушення, та за які законодавством передбачена адміністративна відповідальність. Крім того, об'єднання адміністративних проступків у спеціальні класифікаційні групи слугує встановленню їх специфіки та визначенню притаманних виключно цим деліктам особливостей. У той же час, без класифікації адміністративних проступків вважається неможливим аналіз основних елементів процесуального порядку притягнення винної особи до адміністративної відповідальності

за вчинення вказаних проступків певної категорії.

Стан дослідження проблеми. Окремим питанням класифікації адміністративних деліктів були присвячені праці таких науковців як О.М. Бандурка, Ю.П. Битяк, В.В. Гордєєв, С.М. Гусаров, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, О.І. Остапенко., О. Поляков, О.Ю. Салманова, О.Ю. Синявська тощо втім, незважаючи на значну кількість досліджень у цій сфері, проблематика встановлення класифікаційних критеріїв для адміністративних проступків і до сьогодні викликає багато спорів серед вчених – адміністративістів, що і зумовлює актуальність зазначеної теми наукового пошуку.

Мета і завдання дослідження. Метою даної статті є правова характеристика окре-

мих класифікаційних груп адміністративних проступків, а також юридичний аналіз критеріїв побудови Особливої частини Розділу II КУпАП. Для досягнення мети пропонується вирішення наступних завдань:

- визначення видів адміністративних проступків;
- встановлення критеріїв класифікації адміністративних проступків;
- юридична характеристика окремих класифікаційних груп адміністративних правопорушень згідно з Особливої частини Розділу II КУпАП.

Наукова новизна дослідження. Вперше охарактеризовано та систематизовано проблемні питання встановлення критеріїв класифікації адміністративних проступків в Особливій частині Розділу II КУпАП.

Виклад основного матеріалу. Необхідно відзначити той факт, що класифікація адміністративних проступків може бути, по-перше, передбачена самим законодавством про адміністративну відповідальність і, по-друге, міститися тільки в юридичній літературі.

Критерії, за якими можна класифікувати адміністративні проступки можуть бути різними: а) залежно від родового об'єкта правопорушення; б) в залежності від форми вини; в) залежно від об'єктивної сторони складу адміністративного проступку; г) залежно від ступеня суспільної небезпеки адміністративного проступку і заходи стягнення за його вчинення тощо.

Безпосередньо в Кодексі України про адміністративні правопорушення (далі - КУпАП) адміністративні правопорушення об'єднані в розділи залежно від сфери, в якій вони вчиняються, або виду відносин, на які вони посягають.

Особливою частиною розділу II зазначеного нормативно – правового акту передбачено такі види адміністративних проступків [1]:

- адміністративні правопорушення в галузі охорони праці і здоров'я населення;
- адміністративні правопорушення, що посягають на власність;
- адміністративні правопорушення у сфері охорони природи, використання при-

родних ресурсів, охорони культурної спадщини;

- адміністративні правопорушення в промисловості, будівництві та у сфері використання паливно-енергетичних ресурсів;
- адміністративні правопорушення у сільському господарстві та порушення ветеринарно-санітарних правил;
- адміністративні правопорушення на транспорті, в галузі шляхового господарства і зв'язку;
- адміністративні правопорушення в галузі житлових прав громадян, житлово-комунального господарства та благоустрою;
- адміністративні правопорушення в галузі торгівлі, громадського харчування, сфері послуг, в галузі фінансів і підприємницькій діяльності;
- адміністративні правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації;
- адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією;
- військові адміністративні правопорушення;
- адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку;
- адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок управління.

Треба зазначити, що особливістю адміністративної відповідальності є те, що окремі склади адміністративних проступків закріплено не тільки в КУпАП, а і в інших кодифікованих нормативно – правових актах. Так, Митним кодексом закріплюються склади деяких деліктів, які не включені до КУпАП, - за порушення митних правил.

У той же час В.К. Колпаков також вказує, що законодавець при класифікації адміністративних правопорушень у КУпАП використав критерії: а) залежно від структури соціально-господарського комплексу; б) залежно від змісту відносин, що охороняються. Але, в результаті використання таких критеріїв, зазначає вчений, проступки, що посягають на єдиний родовий об'єкт, опинилися в різних главах [2, с. 94].

Дійсно, проаналізувавши зазначені розділи КУпАП, можна констатувати, що основна маса складів адміністративних деліктів, пов'язаних, наприклад, з посяганням на власність, міститься не в главі 6 «Адміністративні правопорушення, що посягають на власність», а в інших главах. Так, відповідальність за вчинення адміністративних проступків за ст. 104 КУпАП «Потрава посівів, зіпсуття або знищення зібраного врожаю сільськогосподарських культур, пошкодження насаджень колективних сільськогосподарських підприємств, інших державних і громадських чи фермерських господарств» - у главі 9 «Адміністративні правопорушення у сільському господарстві. Порушення ветеринарно-санітарних правил»; ст. 132 «Самовільне використання транспортних засобів, машин чи механізмів або зберігання транспортних засобів у невідповідних місцях», ст. 148 «Пошкодження таксофонів» - у главі 10 «Адміністративні правопорушення на транспорті, в галузі шляхового господарства і зв'язку» В.К. Колпаков з цього приводу зазначає, що у світлі нових уявлень щодо власності, її ролі у формуванні суспільних відносин, впливу на взаємовідносини людини з суспільством і державою такий підхід не виглядає бездоганним, але умов, за яких здійснювалась кодифікація чинного законодавства про адміністративну відповідальність, саме його було визнано найбільш ефективним. [2, с. 95].

Подібна ситуація спостерігається і з іншими видами правопорушень, які закріплені у Особливій частині КУпАП.

Наприклад, глава «Адміністративні правопорушення в галузі охорони праці і здоров'я населення».

Загальним (родовим) об'єктом даних правопорушень є здоров'я людини, групи людей чи навіть усього суспільства. Тому потрібно зауважити, що в деяких складах загальним об'єктом виступає здоров'я окремої людини (Стаття 44 - 1. «Ухилення від медичного огляду чи медичного обстеження»), а в інших - здоров'я групи осіб або здоров'я суспільства (ст. 42 «Порушення санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм»), а також певні правила поведінки, вимоги та

норми, постанови, розпорядження, приписи, висновки та інші законні вимоги посадових осіб (наприклад, вимоги стандартів, сертифікатів відповідності; правила поводження на радіоактивно забрудненій території, порядок зберігання крові донорів), обов'язковість дотримання яких пояснюють збереженням на належному рівні здоров'я будь-якої людини та недопущення його погіршення чи втрати [3].

Використання при кодифікації двох критеріїв стало причиною того, що правопорушення, які посягають на єдиний родовий об'єкт, також виявилися в різних главах. Зокрема, значна кількість складів, пов'язаних з посяганням на охорону здоров'я населення, знаходиться не в главі 5 КУпАП «Адміністративні правопорушення в галузі охорони праці і здоров'я населення», а в інших, зокрема: ст. 106-1 «Невжиття заходів щодо забезпечення охорони посівів снотворного маку чи конопель, місць їх зберігання та переробки» - об'єктом правопорушення є суспільні відносини у сферах охорони здоров'я населення, а також обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів (гл. 9 «Адміністративні правопорушення у сільському господарстві порушення ветеринарно-санітарних правил»); ст. 117 «Порушення правил користування річковими і маломірними суднами» - об'єктом правопорушення є життя і здоров'я громадян під час посадки, в путі слідування і під час висадки їх з річкових і маломірних суден (гл. 10 «Адміністративні правопорушення на транспорті, в галузі шляхового господарства і зв'язку») тощо [3].

Зазначена група правопорушень має формальний склад, тобто їх об'єктивна сторона характеризується тим, що кожне з цих діянь буде вважатися адміністративним правопорушенням відразу ж після його вчинення. Така факультативна ознака об'єктивної сторони як причино - наслідковий зв'язок між діянням та результатом, у цьому випадку, буде відсутня. Наприклад, порушення певних правил і норм; заготівля, переробка чи збут радіоактивно забруднених продуктів харчування; виробництво, зберігання, транспортування або реалізація продуктів харчу-

вання чи продовольчої сировини, забруднених мікроорганізмами; незаконні виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах; та інше вважаються адміністративними проступками відразу ж в момент їх вчинення і відповідно караються [3].

Суб'єкт зазначеної групи адміністративних правопорушень загальний і спеціальний. Спеціальними суб'єктами, згідно КУпАП, можуть бути [1] :

- посадові особи підприємств, установ, організацій, власників підприємств чи уповноважених ними осіб, громадян, які займаються підприємницькою діяльністю, які підлягають адміністративній відповідальності за адміністративні правопорушення, пов'язані з недотриманням установлених правил у сфері охорони здоров'я населення, забезпечити виконання яких входить до їхніх службових обов'язків;

- особи, що хворі на наркоманію;
- особи, які зловживають наркотичними або психотропними речовинами;
- особи, щодо яких є достатні дані вважати їх хворими на венеричну хворобу;
- особи, які контактували із венерично хворими і потребують профілактичного лікування;
- особи, які внаслідок медичного обстеження отримала діагноз «венерична хвороба»;
- особи, які отримали у встановленому порядку спеціальний дозвіл на провадження медичної діяльності в галузі народної і нетрадиційної медицини, та інші особи.

Суб'єктивна сторона вказаної групи адміністративних правопорушень характеризується умисною та необережною формою вини. Втім, таке правопорушення, наприклад, як «Умисне приховування джерела зараження венеричною хворобою» (ст.46 КУпАП) може бути скоєне виключно умисно.

За вчинення адміністративних проступків, що аналізуються, чинний Кодекс України про адміністративні правопорушення передбачає застосування широкого спектру адміністративних стягнень: накладення штрафу,

громадські роботи, конфіскація (недоброякісна продукція, знаряддя вчинення правопорушення), адміністративний арешт.

Висновок. На закінчення необхідно підсумувати, що у спектрі сучасного сприйняття такої правової категорії як адміністративний проступок, місця адміністративної відповідальності у побудові громадянського суспільства, співвідношення адміністративного проступку і відповідальності за його вчинення з іншими правопорушеннями і відповідними видами відповідальності, очевидною є нагальна та невідкладна необхідність оновлення поглядів на побудову принципів конструкцій як всього масиву адміністративно-деліктного законодавства взагалі, так і Кодексу України про адміністративні правопорушення, зокрема.

Література

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Електронний ресурс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
2. Колпаков В. К., Гордеев В. В. Теорія адміністративного проступку. Монографія. Х.: Харків юридичний. 2016. 344 с.
3. Навроцький В. О. Теоретичні проблеми кримінально-правової кваліфікації. К. : Атіка, 1999. С. 255.
4. Теорія держави і права (Актуальні проблеми) / Колектив авторів: д.ю.н., проф. Бостан С.К., д.ю.н., проф. Гусарев С.Д. К., 2013. 333 с.
5. Поляков А. В. Общая теория права : проблемы интерпретации в контексте коммуникативного подхода : [курс лекций] / Поляков А. В. СПб. : С.Петербург. гос. ун-т, 2004. С. 826.
6. Загальна теорія держави і права : [підручник для студ. юрид. ВНЗ] / М. В. Цвік. О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін. ; за ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. Харків : Право, 2009. 363 с.
7. Бахрах Д. Н. Административная ответственность граждан в СССР : учебное пособие. – Свердловск, 1989. – С. 39.

List of references.

1. Code of Ukraine on Administrative Offenses. Electronic resource. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
2. Kolpakov V., Gordeev V. The theory of administrative misconduct. Monograph. Kh .: Kharkov is legal. 2016. 344 p.
3. Navrotsky V. Theoretical problems of criminal law qualification. K.: Attica, 1999. P. 255.
4. Theory of State and Law (Actual Problems) / Team of Authors: Ph.D., prof. Boston SK, Ph.D., prof. Gusarev S.D. K., 2013. 333 p.
5. Polyakov A. General theory of law: problems of interpretation in the context of communicative approach: [course of lectures] / AV Polyakov, SPb. : S.Peterb. state. Univ., 2004, pp. 826.
6. General theory of state and law: [textbook for students. lawyer. Higher education institutions] / MV Zwick. OV Petryshyn, LV Avramenko and others. ; in a row. M. V. Zvik, O. V. Petrishina. Kharkiv: Law, 2009. 363 p.
7. Bakhrakh D.N. Administrative responsibility of citizens in the USSR: a textbook. - Sverdlovsk, 1989. - P. 39.